

eLEKTRON

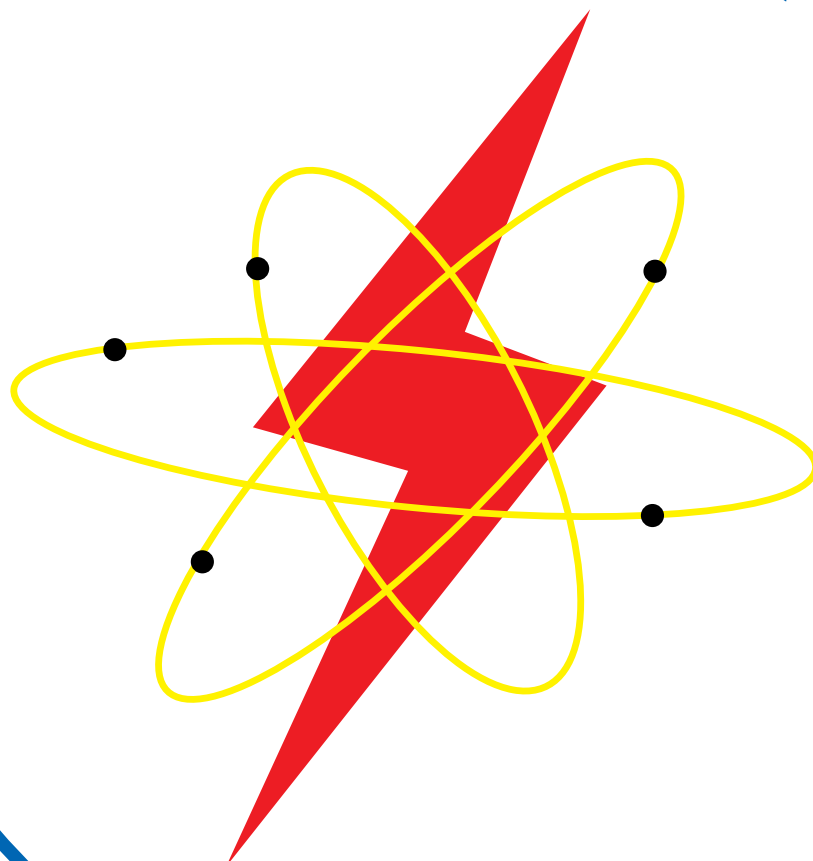
11

**List Srednje elektrotehničke škole
Ruđera Boškovića Mostar**

Mostar, 2018.

SREDNJA ELEKTROTEHNIČKA ŠKOLA

RUĐERA BOŠKOVIĆA

MOSTAR

IMPRESUM

List ELEKTRON

**Srednje elektrotehničke
škole "Ruđera Boškovića"
Mostar**

Uredništvo:

*Novinarska sekcija Srednje
elektrotehničke škole
Ruđera Boškovića Mostar*

Voditelj Novinarske sekcije: Adresa:

Ivan Baković, prof.

*Kralja Tomislava 2, 88000
Mostar*

Nakladnik:

*Srednja elektrotehnička
škola Ruđera
Boškovića Mostar*

Tel./faks:

+387 36 318 525

e-adresa:

skola@elektroskolarb.ba

Grafička priprema i tisak:

FRAM-ZIRAL, Mostar

Web stranica:

www.elektroskolarb.ba

Srednjoškolci su glavni

Postavljaju najbolja pitanja, ruše sve tabue, sanjaju sve snove, nose sva razočaranja svijeta. Traže autoritete, a istovremeno ih žderu i gaze. Tko opstane, dobit će status face, kralja, božanstva. Znaju više nego svi pametni ovoga svijeta, a još ne znaju ništa. Tko ih ne zna zavoljeti, bolje mu je da bježi kud mu drago. Tko im kaže da su još djeca, može se pozdraviti s njima.

Srednjoškolci su najneshvaćenija životna dob. To je čudno, jer svi mi odrasli nekad smo bili srednjoškolci, i svi najviše volimo baš to razdoblje života.

U nekom smislu, svi se slažemo: to je najdragocijenije razdoblje života jednoga čovjeka. Ali, da bi se njima bavio, potrebna je stvarna, zrela, radikalna ljubav, koja traži i srce i um. Tu patetika ne prolazi, niti samo puke riječi. Ta oni nikomu ne vjeruju na riječ. Biti im odgojitelj, roditelj, profesor, vjeroučitelj – to je odnos koji nadilazi naše granice, jer oni su često već razvijeniji od nas. Možda i pametniji i jači, idealističniji. A ipak nas trebaju.

Pred njima se često mora stajati i bez odgovora i rješenja. Djeci možeš biti autoritet samo radi toga jer si autoritet. Njima ne! Ali od njih se ne da ni pobjeći: oni traže račun! Pozivaju i prozivaju i progone svakoga i sve što nije istinito i autentično. S pravom – jer smo već pristali biti zreli i vodimo ovaj svijet.

Oni su često najstroža porota na svijetu, koja sudi po najradikalnijim kriterijima. Preispituju srce i

bu-
brege.

Ipak, ima nade: svaki iskreni susret pamte cijeloga života! Ako hoćeš imati nekoga tko će za tebe moliti i pamtiti cijeli život, ulij ljubav nekom srednjoškolcu!

Oni traže ohrabrenje za ljudskost.

Svjedočanstvo da je život između ideala i razočaranja – lijep.

Povjerenje u njih iako su još neprokušani.

Poštovanje kao sebi jednakih.

Svjedočki život vjernosti moralnim načelima.

Oni mogu sve.

Apet, bez nekog uz koga bi dalje rasli, teško mogu kroz život.

Vi ste glavni! Zar ima netko tko to ne kuži?

Pater Ike Mandurić

Preneseno s: <https://www.mladikatolici.net/post/152291232912/srednjo%C5%A1kolci-su-glavni>

BOŽIĆNA AKCIJA

I ove godine, kao i svake dosad, Vijeće učenika Srednje elektrotehničke škole Ruđera Boškovića zajedno s profesorima organiziralo je humanitarnu božićnu akciju. Cilj ove humanitarne akcije bio je usrećiti najmlađe koji su nažalost svoga sv. Nikolu morali čekati u bolnici. Posjetili smo Odjel pedijatrije Sveučilišne kliničke bolnice Mostar. Napravljeno je trideset paketića koji su dospjeli u ruke malih pacijenata. Ovom prilikom zahvaljujemo svim učenicima naše škole i njihovim roditeljima na uistinu velikom odzivu i timskom radu kojim su probudili duh Božića u svima nama.

V. H.

Božićna priredba

Kako se uobičajilo i ove smo godine na kraju prvoga polugodišta pred Božić organizirali Božićnu priredbu. Na priredbi su učenici naše škole pokazali svoja umijeća u glumi, pjevanju, sviranju, recitiranju, kvizu...

Nositelj aktivnosti bili su članovi dramske sekcije a potpomogla je i recitatorska sekcija.

DAN STUDIJA BIOLOGIJE

Dan Studija biologije Fakulteta prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru organiziran je 21. ožujka 2018. godine u kampusu Rodoč u Mostaru.

Sada već tradicionalnom manifestacijom koja se organizira u sklopu Dana otvorenih vrata FPMOZ-a nastoji se povećati zainteresiranost učenika za znanost i istraživanja putem uzbudljivih i interaktivnih radionica. Na taj način učenici razvijaju kreativnost, produbljuju znanja, znatiželju i sposobnost kritičkoga razmišljanja.

Radionicama su nazočili i naši učenici u pratnji profesorice Katiće Miličević.

Ove godine Dan Studija biologije je organiziran povodom Svjetskoga dana voda koji se obilježava svake godine 22. ožujka. Putem triju radionica: Vode na kopnu, Ugroženost voda i svijeta u njoj i Procjena kvaliteta voda nastojalo se na zanimljiv način približiti važnost vode kao i prijetnje vodenim staništima te načine procjene i analize vodenih ekosustava.

K. M.

U vremenu od 12. do 16. 3. 2018. u suradnji s odgojno-obrazovnim i kulturnim institucijama Hercegovačko-neretvanske županije Zavod za školstvo Mostar je organizirao dvadeset četvrte po redu Dane hrvatskoga jezika. Ova manifestacija upriličena je kao sjećanje na objavu Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnoga jezika.

Jezična i kulturna manifestacija Dani hrvatskoga jezika za učenike osnovnih i srednjih škola Hercegovačko-neretvanske županije je obilježena natjecanjem u pisanju poezije i recitiranju.

Natjecanje iz hrvatskoga jezika za učenike srednjih škola Hercegovačko-neretvanske županije održano je 16. ožujka 2018. godine u galeriji Hrvatskoga doma hercega Stjepana Kosače u Mostaru. Organizator natjecanja u pisanju lirske poezije i recitiranja je Zavod za školstvo Mostar u suradnji s ovogodišnjim domaćinom Srednjom ekonomskom školom Jozе Martinovića Mostar. Na natjecanju su sudjelovali predstavnici petnaest srednjih škola s područja HNŽ-e. Prema jednoglasnoj prosudbi Povjerenstva nagrađeni učenici u pisanju poezije u srednjim školama su:

1. Elena Prusina, Srednja škola dr. fra Slavka Barbarića Čitluk – „Samotni putnik“

2. Ivana Kosorčić, Gimnazija fra Grge Martića Mostar – „Ostavljam“

2. Ivana Raič, Srednja ekonomska škola Jozе Martinovića Mostar – „Budi kap“

3. Ivana Šunjić, Srednja građevinska škola Jurja Dalmatinca Mostar – „Odlazak“

3. Antonio Zirdum, Srednja strojarska škola Fausta Vrančića Mostar – „Rastanak“

Prema jednoglasnoj prosudbi Povjerenstva nagrađeni učenici u recitiranju u srednjim školama su:

1. Antonio Zirdum, Srednja strojarska škola Fausta Vrančića Mostar – „Rastanak“

2. Damir Kočić, Internacionalna privatna gimnazija s pravom javnosti Mostar – „Voli(m)“

2. Vlatka Ivanković, Srednja turističko-ugostiteljska škola Mostar – „Krik života“

3. Ivan Konjevod, Srednja škola Neum – „U tuđini“

3. Emma Raguž, Srednja škola Stolac – „U bijeg“.

Izvor

<http://www.zavod-skolstvo.ba/index.php?limitstart=0>

Županijsko natjecanje učenika osnovnih i srednjih škola iz hrvatskoga jezika 2018.

Dani kruha

SREDNJE ŠKOLE GRADA MOSTARA OVE GODINE PO DRUGI PUT ZAJEDNIČKI OBILJEŽAVAJU DANE KRUHA.

Manifestacija je održana 19. listopada od 10 do 13 sati u Ulici Nikole Šubića Zrinskoga, a otvorio ju je gradonačelnik Grada Mostara Ljubo Bešlić. Svečanosti otvorenja bili su nazočni i brojni profesori i ravnatelji škola. Na ukrašenim štandovima posjetitelji su mogli pronaći kruh, slastice i peciva, kao i voće. Zahvaljujemo svim roditeljima i učenicima koji su svojim trudom i ukusnim slasticama doprinijeli ovoj manifestaciji.

V. H.

STRUČNI IZLET U ZAGREB

Tijekom vikenda od 7. do 9. prosinca, stotinjak učenika u pratnji svojih profesora su posjetila najljepši, tri godine za redom, advent u Europi. Učenici su uz stručno vodstvo obišli Muzej hrvatskih željeznica i Tehnički muzej Nikola Tesla, a zatim i Trg bana Josipa Jelačića, Manduševac, Europski trg, Dolac, Tunel Grič, Arheološki muzej, Park Zrinjevac, Kaptol, Trg sv. Marka, Ledeni park, HNK, Mimaru... a najvažnije kako su došli doma zdravi, pomalo iscrpljeni ali ispunjeni lijepim dojmovima Božićne čarolije i dodatnoga stručnoga edukacijskoga sadržaja.

DAN RUŽIČASTIH MAJICA

Naša je škola kao i prošle godine obilježila „Dan ružičastih majica“ prigodnim panoom ispred škole, međutim osim toga škola je tijekom cijeloga mjeseca veljače isticala problematiku vršnjačkoga nasilja.

Ideja oblačenja ružičastih majica zadnje srijede u veljači nastala je u znak prosvjeda zbog nemiloga događaja koji se dogodio 2007. godine u jednoj školi u Kanadi. Učenik je došao obučen u ružičastu majicu kako bi tako pružio potporu liječenju teško bolesne majke, a ružičasta boja je simbol bolesti od koje je njegova majka bolovala. Upravo je njegova ružičasta majica bila razlogom sustavnoga verbalnoga i fizičkoga maltretiranja od skupine školskih nasilnika. Kako bi tomu stali na kraj njegovi su školski prijatelji i sami počeli nositi ružičastu majicu, a onda i sve više i više učenika. Ružičasta je majica uskoro postala simbolom borbe protiv vršnjačkoga nasilja. Recimo STOP nasilju

V. H.

Paket Ljubavi

Hvale vrijedna akcija simboličnoga naziva „Paket Ljubavi“ već je treći put pokrenuta u 2017./18. školskoj godini. Akciju je kao i do sada pokrenulo Vijeće učenika Srednje elektrotehničke škole Ruđera Boškovića. U akciji su prikupljene namirnice i higijenske potrepštine od kojih je napravljeno više od dvadeset paketa. Naši učenici su još jednom pokazali svoje veliko srce te dokazali svoju veličinu i ljudskost kroz osjećaj za druge ljude i njihove osnovne potrebe za bolji život. Ovo-ga Uskrsa obradovali su obitelji koji žive u skromnim uvjetima i bar malo pomogli pri vraćanju osmijeha na njihova lica. Velika hvala Vijeću učenika te svim učenicima naše škole, njihovim roditeljima, profesorima i svima ostalima koji su sudjelovali u ovoj vrijednoj akciji jer uistinu dobro se do-brim vraća.

Napredak u nastavi je kada učenici pokažu motivaciju, aktivnost i htijenje za rad. Upravo na radioničkim vježbama učenici i sami vole raditi i vidjeti na primjerima iz prakse. Cilj je i povezati teoretsku nastavu s praktičnim radom. Pojedine učenike volim i pohvaliti i nazvati ih asistentima kada vode svoju skupinu, čim potiču i druge učenike.

M. Šoljić, prof.

RADIONIČKE VJEŽBE (PRAKTIČNA NASTAVA)

EDUKACIJSKI IZLET – VJETRENICA I DUBROVNIK

Vjetrenica je najveća i najpoznatija špilja u Bosni i Hercegovini, zaštićeni spomenik prirode i turističko odredište u jugoistočnom dijelu Hercegovine. Speološke posebnosti ove jedinstvene špilje su magična ljepota, prostrani hodnici i dvorane, brojne nakupine sigate bogat hidrografski svijet s brojnim jezerima, nekoliko vodopada, više stalnih potoka i na desetine manjih periodičnih tokova koji teku raznim smjerovima, a ne treba zaboraviti ni pojavu snažnoga vjetra na ulazu kao i osjetno strujanje zraka na nekoliko mjesta u unutrašnjosti, čestu pojavu magle u dijelovima Absolonova kanala, kao i davna urušavanja stropova divovskih razmjera.

Vjetrenicu karakterizira iznimno bogat špiljski svijet, u kojem je zabilježeno gotovo dvije stotine različitih životinjskih vrsta. U fauni Vjetrenice velik je broj uskih endema, tzv. stenoendema. Unutarnja temperatura zraka je 11°C, a ljeti zna biti i niža.

Grad Dubrovnik od 1979. godine dodan je na UNESCO-ov popis svjetske baštine i jedini grad-država (Dubrovačka Republika) na istočnoj obali Jadrana koji je konkurirao Mletačkoj Republici. Uz svoje bogatstvo i diplomaciju, grad je postigao izvanredan stupanj razvoja, posebno tijekom 15. i 16. stoljeća. Dubrovnik je bio jedan od središta razvoja hrvatskoga jezika i književnosti te su u njem stvarali mnogi značajni hrvatski pjesnici, dramatičari, slikari, matematičari, fizičari i drugi učenjaci.

“Projekt građanin”/ “Ja građanin” je praktični dio Civitas programa. Učenici (preko 2 400 timova i 60 000 učenika godišnje) su ohrabreni odabrati problem iz svoje zajednice, istražiti postojeće mjere javne politike, razviti svoja rješenja koja predstavljaju nadležnim institucijama, i kreirati akcijske planove za implementaciju svojih rješenja. Svake godine 32 pobjednička tima, ili preko 400 učenika i nastavnika iz svih krajeva Bosne i Hercegovine gostuje u Sarajevu na završnoj smotri, a tijekom ljetnoga razdoblja na Brčko ljetnom kampu.

“Projekt građanin”/“Ja građanin” učenicima pomaže da postanu odgovorni i informirani mladi ljudi koji kroje svoju budućnost i razumiju pojam i značenje brige i uključenja svih građana u rješavanje problema koji se tiču svih nas. Da bismo bili što efikasniji, potrebno je pomagati predstavnicima vlasti svojim mjerama javne politike. To znači da moramo savladati načela po kojima ona funkcionira. Natjecanja učenicima daju priliku praktično provesti ono što su naučili i vježbati svoje sposobnosti da želje pretvore u stvarnost.

Sudjelovanjem u “Projektu građanin” učenici su u proteklih 15 godina uspjeli inicirati usvajanje i izmjene zakona na svim razinama vlasti, uveli su inkluzivno obrazovanje u škole, izgradili školska igrališta, sportske sale i omladinske centre, proveli niz humanitarnih i ekoloških akcija u svojim lokalnim zajednicama.

U našoj školi sekcija Civitas djeluje već dugi niz godina. Ove školske godine našu sekciju je vodila profesora Julka Golemac. Sekcija je okupila veći broj učenika drugih i trećih razreda (2. a, 2. b, 2. c, 2. d, 3. a, 3. c). Tema koju smo odabrali kao problem naše zajednice je *Zdrav život, potreba, a ne trend*. Kao pripremu za natjecanje morali smo predstaviti naš problem pred žirijem, objasniti zašto smatramo da je problem prisutan u zajednici, predložiti mjere javne politike za njegovo rješavanje te prikazati naš plan akcije. Cijelu školsku godinu, sve do natjecanja 24. travnja 2018. godine, brižno smo radili na našim panoima, prikupljajući znanja, vještine, informacije i moguća rješenja našega problema. Obavili smo brojne razgovore, ankete te intervjue s osobama za koje smo smatrali da će pomoći svojim znanjem približiti nas rješenjima.

Na natjecanju srednjih škola grada Mostara koje je bilo u Studentskom hotelu Mostar, među jakom konkurencijom, uspjeli smo se izboriti za prvo mjesto. Sud-

ci su prepoznali naš višemjesečni trud te nas poslali na županijsko natjecanje kao predstavnike općine Mostar. Županijsko natjecanje se bilo 25. travnja 2018. Osvojili smo visoko treće mjesto.

Učenici zaslužni za ove hvale vrijedne rezultate su Klaudia Tomić (3. c), Antonija Paponja (3. c), Nikolina Šunjić (2. a), Matej Čorak (3. a) te Tomislav Zovko (2. a).

Ako sljedeće godine želite pripadati pobjedničkom timu, pridružite nam se i rješimo probleme naše zajednice sami!

Malim koracima prema velikoj budućosti, jer mi to možemo!

Članovi sekcije „Civitas“

Projekt građanin – „Civitas“

SEKCIJA CRVENI KRIŽ

Kao i svake godine okupimo se i kroz školsku godinu pokušamo biti aktivni, humani, uključeni u sve akcije koje se provode u našoj školi. Obilježili smo Međunarodni dan borbe protiv nasilja osvrnuvši se na nasilje među maloljetnicima. Imali smo Tjedan borbe protiv tuberkuloze pod motom „Znanjem suzbijmo tuberkulozu!“, zatim Međunarodni dan borbe protiv AIDS-a – izradom panoa s osvrtnom na bolest, kako se može dobiti i koji je put liječenja i življenja s bolešću. Dani kruha i plodovi zemlje obilježili su dane borbe protiv siromaštva. Koliko se hrane dnevno baci nismo ni svjesni, a sve je više onih koji nemaju ni za kruh. Obavljeno je cijepljenje protiv tetanusa učenika završnih razreda iz općine Mostar, a ostalima skrenuta pozornost da se jave u svoje općine i obave cijepljenje.

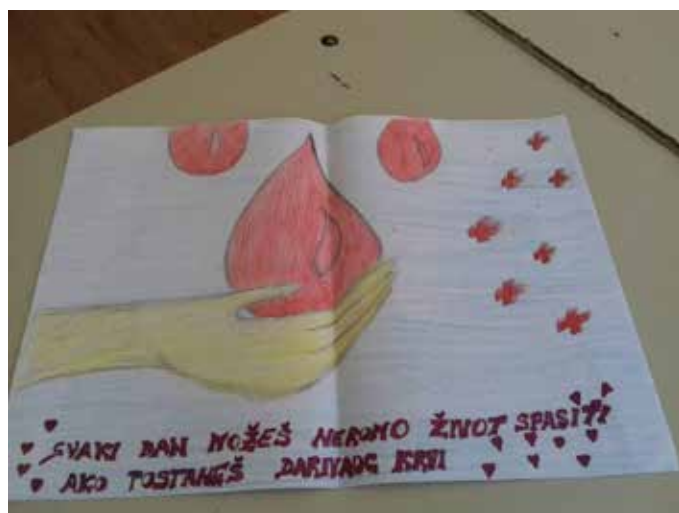
Posjetili su nas djelatnici Zavoda za transfuziologiju Sveučilišne kliničke bolnice Mostar. Oni svake godine organiziraju dvije akcije darivanja krvi u našoj školi. Za učenike se organizira predavanje o temi gdje mogu pitati sve što im nije jasno. Dr. Jadranka Knežević je bila u posjetu našoj školi, održala predavanje za naše učenike,

50 i 100 otkucaja u minuti. Potrebno je da hemoglobin za muškarce bude min 135g/L, za žene 125g/L. Muškarci krv mogu dati četiri puta godišnje s razmakom između darivanja od tri mjeseca. Žene krv mogu dati tri puta godišnje, a razmak između je četiri mjeseca.

Osobe koje se odluče darivati krv trebaju biti odmorne, dovoljno spavati prethodnu noć, pojesti neki lagani obrok i uzeti dovoljno tekućine.

Održana je akcija darivanja krvi 8. studenog 2017. godine a planirana je druga za svibanj, točnije 7. svibnja 2018. godine. Ponosni smo na naše darivatelje. Velika im hvala!

ke, potencijalne darivatelje krvi. Objasnila im je važnost darivanja krvi, kako tako mogu spasiti nekomu život. Moto je nema straha, „Darujte krv – spasite život!“

Tko može darivati krv?

Krv može darivati svaki čovjek u dobi od 18 do 65 godina života ako je dobroga zdravstvenoga stanja. Težina koju treba imati je minimalno pedeset kilograma. Tlak osobe ne smije biti nizak, a puls treba biti između

Sudjelovanje na natječaju

Crveni križ grada Mostara raspisao je natječaj o temi „Krv život znači“. Članovi sekcije su se odlučili o toj temi napraviti likovne radove. Odabrani rad koji će predstaviti našu školu poslali smo na navedenu adresu i sad smo u iščekivanju rezultata mada se rukovodimo izrekom „važno je sudjelovati“. Sve radove ćemo prikazati u holu škole povodom obilježavanja dana Crvenoga Križa. Evo nekih od njih.

SEKCIJA FIZIKE

Rad s učenicima na složenijim zadacima

- Priprema za nastupajuća natjecanja
- Organiziranje školskoga natjecanja iz fizike za odabir najboljih učenika koji će predstavljati školu na županijskom i federalnom natjecanju
- Sudjelovanje na županijskom natjecanju iz fizike
- Angažiranje učenika u otkrivanju zanimljivosti fizike

EKOLOŠKA SEKCIJA

Ekološka sekcija u našoj školi postoji već niz godina, a svake školske godine pridruže se i novi članovi – učenici prvih razreda. Glavni cilj sekcije je razvijanje ekološke svijesti učenika i šire zajednice te očuvanje i uređenje prostora škole i školske okoline.

Ove školske godine sekcija je, osim ekoloških tema koje biraju i prezentiraju članovi sekcije, uspješno provela nekoliko akcija čišćenja prostora škole i školskoga dvorišta, uređenja škole povodom božićnih i novogodišnjih blagdana, Valentinova...

U tijeku je i akcija uređenja školskoga dvorišta, sadnje cvijeća i izradbe Ekološkoga kodeksa koja se odvija u suradnji s Vijećem učenika i Ekološkom sekcijom Srednje ekonomske škole Jozе Martinovića.

SEKCIJE RAČUNALSTVA

Plan i program:

rad s OS Windows i nadogradnja OS Windows

Adobe Photoshop – izradba promotivnih letaka škole za Sajam srednjih škola

rad s mrežama – povezivanje računala u mrežu

MS Word – napredno

uređivanje baze podataka

Adobe Photoshop – izradba pozivnica za maturalnu večer

izradba web-stranica

Pored standardnoga plana i programa sekcije računalstva ove godine smo veliku pozornost posvetili Sajmu srednjih škola i pripremama za njega. Učenici su se u velikom broju odazvali kako bi pomogli u pripremama za sajam. Najviše pozornosti je posvećeno sastavljanju robota kojega smo predstavili učenicima osnovnih škola. Također smo se zabavili s Arduinoom i izradbom novih letaka o našoj školi.

Učenici koji su najviše pridonijeli uređenju našega štanda na sajmu su: Nikola Ćorić, Mihael Planinić, Leonardo Šušnja, Mateo Arar, Tin Cvitković i David Pušić. Sudjelovali su na samom sajmu i svojim radom doprinijeli uspješnoj organizaciji.

Avericien iam deesimu ssultus molto inamque di, querehenatum denihil inaritemora? An demus, pro, quis, pertam merfecio iam ut Catu ine igitam perio es efeste dum potimis, Ti. Maessul ut vit, urei ego vid dit? Opiendus, di es fac ommoveh emuroximerum et patam horei tam dem me pra crici furnihilic

Vrijedna donacija EP HZHB

Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg-Bosne i Srednja elektrotehnička škola Ruđera Boškovića Mostar već dugi niz godina razvijaju suradnju. Ona se ogleda prije svega u stručnoj praksi koju učenici Srednje elektrotehničke škole Ruđera Boškovića Mostar obavljaju u Elektroprivredi Hrvatske zajednice Herceg-Bosne pod stručnim nadzorom i mentorstvom iskusnih inženjera i drugih djelatnika.

Srednja elektrotehnička škola Ruđera Boškovića Mostar je ponosna na činjenicu da je velik broj njezinih bivših učenika nakon završenoga fakulteta a neki nakon srednje škole nastavio svoj radni angažman u EP HZHB primjenjujući u poslu znanja stečena u našoj školi i doprinoseći razvoju EP HZHB i gospodarstva u cjelini.

Prepoznajući kvalitetu kadra koji obrazuje Srednja elektrotehnička škola Ruđera Boškovića Mostar i želeći doprinijeti unaprjeđenju nastavnoga procesa EP HZHB je našoj školi donirala šest LCD televizora koje smo po primitku instalirali u nastavne kabinete.

Učenici, nastavnici i vodstvo škole i na ovaj način zahvaljuju Elektroprivredi Hrvatske zajednice Herceg-Bosne na ovoj vrijednoj donaciji koja će biti od velike pomoći u izvedbi nastavnoga procesa.

RAZRED III.d

Elektromehaničar/Elektroničar

Borovčanin
Dean

Čule
Valentino

Pehar
Renato

Soldo
Kristijan

Razrednica
Antonela Vlahe

RAZRED IV.b - Tehničar za računalstvo

Barbarić
Pavao

Bašić
Karlo

Bonić
Josip

Bošnjak
Mateo

Brbor
Marko

Čobanović
Dario

Kvesić
Matej

Marinović
Marko

Martinović
Leon

Mijan
Dubravko

Perko
Božo

Puljić
Roberta

Rotim
Tibor

Sopta
Marko

Tole
Jure

Vasilj
Marino

Razrednica
Marija Grgić

RAZRED IV.d - Tehničar za računalstvo

Božić
Miran

Đinkić
Ante

Galić
Josip

Kordić
Lovro

Marić
Luka

Markota
Luka

Miletić
Filip

Miličević
Ivan

Pervan
David

Pralas
Ivan

Prskalo
Marin

Raspudić
Marko

Rubić
Josip

Šušnja
Leonardo

Tikvić
Ivan

Tokić
Luka

Zelčić
Renato

Zovko
Mario

Razrednik
Antonio Kožulj

Škola Ruđera Boškovića

a 2017./2018.

RAZRED IV.c - Tehničar za računalstvo

Kalfić
Vinko

Radat
Marin

Arar
Mateo

Boro
Davor

Bošnjak
Franko

Buntić
Lovro

Crnjac
Marko

Cvitković
Tin

Čović
Josip

Dugandžić
Tvrtko

Grgić
Karlo

Krtalić
Luka

Lovrić
Luka

Lovrić
Marin

Marić
Hrvoje

Marić
Marijan

Pehar
Daniel

Pelić
Gabriel

Pušić
David

Stojić
Tomislav

Zovko
Mario

Razrednica
Anita Sivrić

RAZRED IV.a - Tehničar za elektroenergetiku

Bebek
Luka

Čavar
Marino

Cigić
Hrvoje

Čuljak
Josip

Čuljak
Tihomir

Čvoro
Danilo

Divković
Luka

Dolić
Petar

Glamuzina
Ante

Ivanković
Ferdinando

Krtalić
Slaven

Luburić
Ivan

Marić
Božidar

Markić
Luka

Markotić
Andrijana

Mihić
Damir

Mikulić
Loren-Kaleb

Milanović
Marinko

Prusina
Anton

Raić
Blago

Ramljak
Antonio

Sivrić
Stanko

Šunjić
Daniel

Tomić
Klaudio

Zadro
Mateo

Zovko
Jožo

Razrednica
Daliborka Marinić

Munja Business Challenge 2018.

U utorak, 17. 4. 2018. g., u prostorijama SPARK-centra u Mostaru je održano četvrto polufinale natjecanja za srednjoškolce u poduzetništvu – Munja Business Challenge 2018.

Munja Business Challenge je državno natjecanje u poduzetništvu za srednjoškolce iz cijele BiH, koje se održava svake godine, počevši od 2013., a provodi se po međunarodnoj metodologiji globalne organizacije Junior Achievement.

Kroz Business Challenge učenici rješavaju izazov tj. poslovni zadatak koji dobivaju od stručnjaka i menadžera. Također, učenici razvijaju svijest o biznisu i poduzetništvu, kao i vještine rješavanja problema, timskoga rada, analitičkoga razmišljanja, prezentacijske vještine, te unaprjeđuju vlastito samopouzdanje i sve što će im biti važno kada se nađu na tržištu rada.

Na natjecanju je sudjelovao pedeset i jedan učenik iz deset gradova.

Pobjednički timovi idu na državno natjecanje u Sarajevo a najbolji će predstavljati Bosnu i Hercegovinu na Poslovnom izazovu Zapadnoga Balkana.

D. M.

VLOG (VIDEO BLOG)

Posljednjih deset godina svjedoci smo sve većega utjecaja razvoja internetskih tehnologija, a kao posljedica na svakodnevni život u fizičkom i psihičkom smislu. Srednjoškolci su najviše izloženi baš tim utjecajima u konotaciji izgradnje njihovoga stava, načinu odrastanja i rješavanja problema koji ih dočekuju u daljnjoj izobrazbi.

Pored svih internetskih usluga, video-*blog* je zadnjih nekoliko godina doživio velik rast. YouTube je „star“ svega dvanaest godina i današnje generacije tinejdžera ne mogu zamisliti život bez internetskih usluga, a za propitivanje potrebno je samo postaviti pitanje:

Što smo radili prije?

Na čem smo gledali digitalne video zapise?

Kako smo se dopisivali?

Kako smo živjeli prije YouTube-a?

U današnjem digitalnom svijetu većina tinejdžera želi postati popularna, bogata i to na brz način poput nebrojnih youtube zvijezda poput Casey Neistat, Peter McKinnon, Matti Haapoja...

Za blog malo tko nije do sada čuo, jer predstavlja internetski dnevnik koji može obraditi odabrane dnevne, životne situacije i misli, pa sve do poslovnih ideja i ulaganja, ovisno o odabranoj temi *bloga*. Za postati *blogger* potrebna je vlastita internetska stranica ili neki prostor na servisu za blogove. Izbor tema koje se obrađuju je širok i ako ste zanimljivi u pisanju, naći će se ljudi koji će vas čitati. Kako se *blog* udomaćio posvuda po svijetu, na mala vrata je došao novi trend vođenja on-line dnevnika, ali ne više u tekstualnom obliku, već putem video snimaka i objave tih video materijala najčešće na servisu YouTube – tzv. *vlog*.

Za razliku od *bloga*, za *vlog* nije potrebno imati vlastitu internetsku stranicu ili stranicu na nekoj platformi za *blogove*, nego je dovoljno stvoriti YouTube kanal ili kanal na nekom drugom video servisu i snimati video. Ako se kvalitetno radi taj posao, onda se od *vloga* može i zarađivati, uz malo truda i novca, a puno kreativnosti i hrabrosti.

Osnovna oprema potrebna za početi *vlogati* je kamera, zajedno s nizom drugih neizostavnih dodataka (ako je video loše kvalitete ili ako je zvuk loš, rasvjeta ili se čuju šumovi na snimci, video ne će dosegnuti veliku gledanost).

Snimanje *vlogova* nije za one sramežljive i plašljive. Neki ljudi jedva uspiju pokazati svoju osobnost kad pišu

blog, a *vlog* je sasvim druga kategorija. Bavljenjem ovim poslom potrebno je biti spreman dati cijeloga sebe na uvid svima i na moguće kritike, jer ljudi radije gledaju video nego što čitaju *blogove*. Također je potrebno imati na umu kako se možda ne će naći puno ljudi koji će imati razumijevanje prema onom što se prikazuje.

Kao i u svijetu *blogova*, stvoreni YouTube kanal ne će narasti preko noći.

Statistički podaci pokazuju kako se na YouTube svake minute objavi 400 sati novih videa. Većina ih prođe potpuno neprimijećeno, a od svih kanala (više od 500 milijuna) samo njih 1 500 ima više od milijun pretplatnika.

Većim brojem pregleda stvara se mogućnost zarađivati od oglašavanja, sponzora i putovati po svijetu. Osobine koje mora posjedovati *vlogger* su: volite biti pred kamerom, nemate tremu, pričljivi ste, vedri ste i nasmiyani (pozitivan stav uvijek privlači pozornost ali na YouTube-u posebno), volite sve vezano za video i uređivanje videa možete si priuštiti malo bolju opremu od telefona, jasno vam je kako ćete neke kadrove i scene morati ponavljati više puta, kao i to da se kvalitetan video mora rezati i uređivati, a ne snimati u komadu, želite učiti i unapređivati se, volite interakciju s gledateljima i drugim *vloggerima*, možete podnijeti kritiku bez suza...

Cilj cijele priče je održavati YouTube kanal zanimljivim za pratitelje, konstantno snimati nove video sadržaje, produkcija mora biti visoke kvalitete i inovativna, morate raditi na promociji sadržaja i voditi računa o cijelom nizu finesa od odabira partnerskoga sustava za naplatu, potpisivanja ugovora, trajanja videa i slično.

Vlogeri rade snimanje, editiranje i postprodukciju sadržaja što zahtijeva dodatna znanja i zbog toga slijedi poruka samo za hrabre i kreativne... SRETNOST

Priredio D. Milićević

CONCEPT 2

Rimac Automobili, tvrtka pod vodstvom mladoga lidera Mate Rimca osnovana je 2009. godine, a nakon razvoja električnoga automobila Concept One (Internationale Automobil-Ausstellung u Frankfurtu 2011.) postaje ozbiljna konkurencija na tržištu električnih automobila. Ovogodišnjim predstavljanjem 6. ožujka na međunarodnom sajmu automobila u Ženevi, novi električni automobila pod nazivom *Concept Two* pobrao je sve komplimente ljubitelja brzih automobila i renomiranih stručnjaka iz automobilske industrije.

A car alive with technology

Auto ima najveću bateriju od 120 kWh među putničkim automobilima s dometom od 500 km i autonomiju razine 4, što znači da se auto može praktički sam voziti, bez vozačeve pažnje. Odlikuje ga aktivni aerodinamični paket a također bi mogao biti prilično praktičan za trkaće staze, sa zadivljujućim aerodinamično tijelom i velikim stražnjim krilom uz pregršt luksuza. Concept Two

je brži (max 412 km/h) i jači od izrazito brzoga i jakoga Concept One koji razvija 1 088 konjskih snaga, do 100 km/h dojuri za dvije i pol sekunde uz najveću brzinu od 335 km/h.

Concept Two je druga generacija električnoga hiperautomobila s 1 914 ks, a jedan od najmoćnijih superautomobila Bugatti Chiron ima 1 479 konjskih snaga.

Ubrzanje ovoga bolida do 96 km/h je manje od dvije sekunde točnije 1,85 sekundi i prema ubrzanju prestiže Tesla Roadster, koji ubrzava za 1,9 sekundi.

Rimac ima plan izraditi 150 primjeraka, od čega bi prvih trideset trebalo biti prodano već ove godine s cijenom od približno 1,7 milijuna eura.

Priredio Dario Milićević

ZANIMLJIVOSTI

Umjetna inteligencija na Mobile World Congressu 2018

U posljednjem desetljeću sve više proizvođača procesora se sve više okreće ideji i zamislama vezanim uz umjetnu inteligenciju (Artificial Intelligence). Ono što smo više godina gledali u filmovima čini se kako polako ali sigurno postaje stvarnost i nešto što je u prošloj godini poprimilo oblik mogućega. Huawei je u svoj Mate 10 Pro odlučio staviti novi NPU čip, HiSilicon Kirin 970, koji omogućuje puno kvalitetniju obradbu onih računalnih operacija koje se odnose na umjetnu inteligenciju (kao što su recimo prepoznavanje objekata ili ljudi u stvarnom vremenu u namjeri poboljšavanja renderiranja slike).

Južnokorejski konglomerat Samsung bio je glavna atrakcija na nedavno održanom Svjetskom sajmu mobilne tehnologije (MWC) u Barceloni. Službeno je predstavio svoj najnoviji pametni telefon vrhunske kvalitete Galaxy S9, zamišljen da može integrirati proširenu stvarnost, u prigodi otvorenja Samsung grupacija iskoristila je otvorenje kako bi skrenula pozornost javnosti na svoj novi pametni telefon s novim tipom kamere kako bi mogao odgovoriti na primjenu proširene stvarnosti. Galaxy S 9 i njegov stariji brat S9+, nešto izmijenjenoga izgleda, ali s istim zakrivljenim rubovima, potvrđuje tendenciju općeprisutnu među proizvođačima smartphona, da zaslon prekriva gotovo čitav prednji dio uređaja i moći će se pretvoriti u osobno računalo priključivanjem stanovitoga broja dodataka. Aktivacija će se moći izvršiti unosom lozinke, otiskom prsta, prepoznavanjem lica i skenom očne mrežnice.

Južnokorejski LG je iskoristio otvorenje Mobile World Congressa kako bi upoznao javnost s novim mobilnim telefonom V30, V30S koji je osobit po tom što sadrži umjetnu inteligenciju (IA), sa softverskim dodatkom ThinkQ, glavnom novinom uređaja.

Procesor I8

Na CES sajmu u Las Vegasu Intel je predstavio prestižnu osmu generaciju Core procesora, koji dolaze s Radeon RX Vega M grafiku i ima mogućnost koje su ponajviše namijenjene gamerima, developerima i zaljubljenicima u virtualnu i proširenu stvarnost. Proizvođači stolnih i prijenosnih računala jedva su dočekali Intelove novosti, jer će Core procesor biti dio prestižnih "2u1" Dell i HP računala, što ne čudi s obzirom na to kako ta nova generacija donosi CPU s četiri jezgre, spomenutu Radeon RX Vega M grafiku i 4GB HBM2 Intelovu ugrađenu Multi-Die Interconnect Bridge (EMIB) tehnologiju s dvije konfiguracije, jedna od 65W označena kao RX Vega M GL i druga od 100W označena kao RX Vega M GH.

Mogućnosti procesora uključuju do tri puta više frameova po sekundi na tanjim, lakšim i bržim uređajima, ako se uspoređuje s tri godina starim sličnim sustavima s 40 % boljom grafikom tj. mogu bez problema pokrenuti i "vrtjeti" sve od Windows Mixed Reality do Oculus.

Pametni gradovi zauvijek će riješiti probleme gužve na cestama?

Tvrtka Juniper Research nedavno je za Intel provela istraživanje o utjecaju tehnologije pametnih gradova na gužve na cesti. Zaključili su da bi potpunom ugradnjom Internet of Things (IoT) tehnologije građani tzv. pametnih gradova uštedjeli puno vremena koje inače provedu čekajući u prometnim kolonama.

Naime, vozači će tako uz pomoć AI inovacija uštedjeti čak 125 sati godišnje – ukupno više od pet dana. U Intelu su na temelju istraživanja došli do informacija da zbog gužvi vozači gube oko 70 sati godišnje, ali i da će se ta brojka znatno povećati u skoroj budućnosti.

Predstavnik tvrtke Juniper Research, Windsor Holden, tvrdi da analitičari nastoje postaviti temelje za svijet u kojem će središte biti podatci. „Ne možemo zanemariti važnost koristi za ljude koju pametni gradovi imaju. Povezane zajednice, komunalne usluge i procesi imaju snažan utisak na ljudske živote“, rekao je za portal The Drive.

Ujedinjeni narodi objavili su prije dvije godine predviđanje prema kojem će 2050. godine gotovo 65 % svjetske populacije živjeti u urbanim sredinama. Najizgledniji kandidati za potpuno pretvaranje u pametne gradove redom su Singapur, San Francisco, London, New York i Barcelona.

Svjesni zagađenja i potencijalne prenapučenosti, predstavnici Intela također pokušavaju pronaći rješenje za mobilnost i produktivnost velikih gradova. S obzirom na to da se radi o dugoročnom projektu, odgovore ćemo ipak do daljnjega morati pričekati...

Europska unija započela je realizaciju projekta besplatnog interneta za cijelu Europu

Besplatan pristup internetu na javnim mjestima diljem Europe trebalo bi omogućiti svakomu, bez obzira na to gdje živi ili koliko zarađuje. Zahvaljujući programu WiFi4EU lokalno stanovništvo i posjetitelji imat će se brz pristup internetu u glavnim središtima javnoga života diljem EU-a: na trgovima, u parkovima, knjižnicama, javnim zgradama itd. Javne uprave i ostala tijela koja pružaju javne usluge moći će promicati lokalne digitalne usluge: e-vladu, e-zdravstvo i e-turizam.

Sredinom prošle godine najavili su realizaciju projekta WiFi4EU, koji ima za cilj omogućiti besplatan internet na mjestima gdje se okuplja veći broj stanovnika nekoga mjesta. Projekt je osmišljen u sklopu Europske unije, a izglasan je u Europskoj komisiji koja je potanko i objasnila koja je svrha ovoga projekta. Na ovaj način nastoji se postići ravnopravnost i osigurati internetska veza u mjestima gdje bi korisnici takvo što trebali, odnosno gdje se takvo što konzumira u većoj mjeri.

Projekt obuhvaća općine i tijelima javne vlasti da uz pomoć bespovratnih sredstava Europske unije izgrade uvjete, odnosno omoguće uporabu besplatnoga bežičnoga interneta u središtima javnoga života. Krajnja ideja je povezati građane na javnim mjestima, odnosno u parkovima, knjižnicama, zdravstvenim i ostalim javnim ustanovama, muzejima, itd.

Europska unija je za projekt WiFi4EU pripremila čak 120 milijuna eura za razdoblje do 2019. godine, a ovaj projekt sufinancira u stopostotnom iznosu, dakle ne će biti potrebno dodavati novac lokalnih sredina kako bi se projekt priveo svomu kraju. Potpora obvezuje one koji je prime da razviju i osiguraju besplatan internet, ali i da infrastrukturu održavaju u pogonu najmanje tri godine od dobivanja sredstava.

Cijeli sustav instaliranja opreme za bežičnu internetsku vezu provodit će određeni izvršitelji, koji se već sada mogu prijaviti na natječaj.

Tijekom projekta posebna će pozornost biti posvećena teritorijima koji su slabije razvijeni, odnosno pokušat će se ostvariti određena ravnopravnost na području cijele Europske unije. Vjerujemo kako će naše općine i javne ustanove poslati svoje zahtjeve te kako će barem dio njih biti usvojen, a besplatna infrastruktura interneta izgrađena.

Priredio Dario Milićević

Isprintan prvi 3D most

KRASIT ĆE AMSTERDAM

Već smo prije slušali o tome kako nizozemska kompanija MX3D planira izraditi pješački čelični most preko amsterdamskog kanala. Most je dovršen i ostalo je još samo to da se konačno postavi preko kanala.

Kompanija je za izgradnju ovog jedinstvenog mosta koristila svoja četiri MX3D-metal robota. Oni se, kako se na slikama i videu vidi, sastoje od robotske ručice za zavarivanje koja radi tako da postavlja „grudicu“ istopljenog metala. Zatim dodaje još jednu „grudicu“ na vrh, nakon čega se to stvrdnjava i nastavlja raditi isti proces sve dok se ne stvori kompletni metalni kostur.

Kontrolirajući točku u prostoru gdje se obavlja zavarivanje, moguće je i kontrolirati orijentaciju konstrukcije, čak i kada se oni međusobno prepliću. Sam most je dug 12,5 m i širok 6,3 m, a za njegovo printanje je bilo potrebno 6 mjeseci. U njega je ugrađeno ukupno 4 500 kg nehrđajućeg čelika i 1 100 km žice.

Projekt tog prvog metalnog mosta izrađenog u 3D tehnici financira grad Amsterdam, a u izradi su osim MX3D kompanije sudjelovali i britanska inženjerska kompanija Arup, ali i stručnjaci s Imperial Collegea u Londonu. MX3D planira iskoristiti tehnologije i znanje stečeno tim projektom za izradu novih mostova, ali i za komercijalizaciju 3D printanja metala u drugim industrijama gdje su itekako potrebni metalni dijelovi složenih i zahtjevnih oblika i strukture.

Foto: MX3D

U Amsterdamu će se uskoro pod opterećenjima testirati struktura mosta. Ako sve prođe onako kako je i zamišljeno, ovaj jedinstveni mostić pomalo svemirskog izgleda bi trebao biti početkom sljedeće godine instaliran u amsterdamskoj četvrti De Wallen (koja je poznata i kao četvrt crvenih fenjera).

Na okolnim zgradama bit će instalirani napredni senzori koji će pratiti savijanje mosta te njegovu izdržljivost kroz vrijeme, a sve kako bi on bio savršeno siguran za pješake i bicikliste.

S obzirom na sve ono što će prethoditi instaliranju tog mosta te preciznost kojom će se dalje pratiti njegova struktura i funkcioniranje, autori ovog projekta drže kako će ovo vrlo vjerojatno biti najsigurniji most u Amsterdamu.

Izvor: <https://geek.hr/znanost/clanak/isprintan-prvi-3d-most/#ixzz5E4Dax7fv>

Osam trikova za smanjivanje rizika od internetskih prijevara pri kupovini

Potrošačke udruge okupljene u Međunarodnu udruhu potrošača ovogodišnji je Svjetski dan prava potrošača usmjerila na internetsku trgovinu te obilježiti zajedničkim zahtjevom za pravednijim digitalnim tržištem, promicanjem pristupa sigurnijim internetskim uslugama, akcijama protiv prijevara i boljom on-line zaštitom.

Kupovanje putem interneta od 2017. do 2021. udvostručit će se

Jak i siguran pristup internetu također je važan da bi kupovanje putem interneta bilo zadovoljstvo pa udruge u povodu Svjetskog dana prava potrošača traže bolji pristup internetu.

Trenutno samo polovica svjetske populacije ima internetski pristup, ali pola od njih ne kupuje putem interneta zbog nedostatka povjerenja u takvu trgovinu.

Prema riječima direktorice Međunarodne udruge potrošača Amande Long kupovanje putem interneta otvorilo je mogućnost izbora u dosad neviđenim razmjerima, ali je problem što to nije popraćeno i rastom povjerenja u e-trgovanje. Međunarodna udruga potrošača (Consumers International) traži stoga više pristupa e-trgovini kojoj mogu vjerovati.

“Želimo da ljudi budu sigurni da su njihovi podaci i plaćanja su sigurni, te da su i proizvodi koje kupuju također sigurni. Samo sa stvaranjem povjerenja u digital-

no tržište e- trgovanje će moći rasti do svojih enormnih potencijala”, poručila je Amanda Long. Procjenjuje se da će se kupovanje putem interneta od 2017. do 2021. udvostručiti.

Consumers International okuplja više od 200 potrošačkih udruga iz više od 100 zemalja i od 1983. u povodu Svjetskog dana prava potrošača vodi kampanju za pojedino pitanje od važnosti za potrošače.

Osam trikova za smanjivanje rizika od internetskih prijevara

Kako bi pomogla u smanjivanju rizika od prijevara, Consumers International objavila je osam savjeta:

Mjesto lažnih stranica

Kupovanje internetom znači da se može izbjeći gužva kako bi se došlo do željenog proizvoda iz bilo kojeg mjesta na svijetu. Ali prevaranti znaju da postoji povjerenje u poznate brendove pa često upotrebljavaju poznato brendiranje. Zato je važno provjeriti ime domene – ako zvuči kao brend koji je poznat, ali nije službena stranica brenda, to bi mogao biti upozoravajući signal. Ima još upozoravajućih signala – pravi, legitimni trgovci rijetko upotrebljavaju domenu koja završava sa .net ili .org ili će napraviti greške u pisanju ili gramatici. Neki

prevaranti koriste uvjerljivi raspored i krađu web adrese. Zato je važno pogledati pravu stranicu brenda gdje će se vidjeti upozorenja na prijevare i kako izgledaju. Uvijek treba pogledati počinje li stranica sa https:// i ima li znak malog zaključanog zelenog lokota. To znači da su informacije koje putuju između tvog kompjutera i stranice s koje se kupuje zaštićene i da prevaranti nisu u mogućnosti ukrasti podatke o plaćanju.

Vjerovati web stranici, vjerovati trgovcu

Platforme kao što su Amazon, Alibaba, eBay ili čak Facebook omogućuju malim trgovcima da se povežu s potrošačima diljem svijeta. Ali to što je platforma poznata ne mora značiti da treba vjerovati svakom trgovcu na njoj. Treba upotrebljavati sigurni način plaćanja i nikad ne plaćati telefonom ili bankovnom transakcijom. Na taj način trgovac ne može ukrasti podatke o plaćanju, a ako nešto krene po zlu postoji mogućnost refundiranja plaćenog.

Misliti kao prevarant

Kada se kupuje internetom dijele se osobni podaci – ime, adresa i bankovni detalji – s on-line trgovcima kako bi mogli naplatiti robu i dostaviti je brzo i jednostavno. Ali lažni trgovci mogu upotrijebiti te podatke kao što su ime i adresa kako bi ukrali identitet. Ako se ne koristi siguran način plaćanja mogu ukrasti i podatke s kartice te koristiti za druge kupovine. Ako se dađe i password koji se upotrebljava onda mogu pristupiti i drugim vašim računima. 2015. u svijetu je ukradeno 500 milijuna identiteta i to su samo prijavljeni slučajevi, znači da je pravi broj puno veći. Zato treba voditi računa da se osobni podaci daju samo trgovcima u koje postoji povjerenje.

Ne vjerovati svakoj ponudi

Svatko voli dobru ponudu, ali postoji li sumnja da je ponuda previše dobra da bi bila istinita, najčešće je sumnja opravdana. Bez obzira kako uzbudljiva ponuda bila, prvo treba provjeriti može li se vjerovati tom trgovcu, pa tek onda kupovati.

Saznati sve o trgovcu

Ozbiljni trgovci omogućuju kupcima da vrlo lako provjere tko su oni. Važno je provjeriti sve kontakte

tog trgovca i biti oprezan s trgovcima koji daju samo broj mobitela za kontakte – to otežava otkriti gdje su zapravo. Treba imati i informacije o načinu poništenja narudžbe ili povrata robe, o uvjetima prodaje i o politici privatnosti – trgovac se mora izjasniti što će učiniti s podacima koje dobije. Može se tražiti i osobni sastanak s trgovcem ako se kupuje neki skupi proizvod, i prije nego što se plati u gotovini. To treba dogovoriti na javnom mjestu, obavijestiti obitelj o takvom susretu i nositi mobitel.

Prepoznati lažne komentare

Trgovca na internetu može se provjeriti tako da se pogledaju komentari drugih kupaca na različitim stranicama. Oni opisuju različite odlike proizvoda koje taj trgovac prodaje i ako izgleda kao da su ih pisali različiti ljudi, a zvuče previše slično, to mogu biti lažni komentari.

Saznati prave načine za plaćanje

Poduzmu li se svi navedeni koraci, mogu se izbjeći internetske prijevare, ali tu su i sofisticirani prevaranti. Zbog toga je važno provjeriti na koji način se može vratiti svoj novac, ako to bude potrebno. Ako trgovac inzistira na plaćanju neuobičajenim metodama kao što su unaprijed očitavanje novčane kartice, bankovni transfer ili plaćanje telefonom sigurno se radi o prijevari. Plaća li se kreditnom ili debitnom karticom putem sigurnog načina plaćanja kao što su PayPal ili Alipay može se razgovarati s bankom i opozvati plaćanje.

Prijaviti prijevaru

Ako se sumnja na prijevaru, treba kontaktirati najprije trgovca – on možda ima dobro obrazloženje za problem. Ali važno je biti oprezan ako se traže osobni podaci – možda još uvijek pokušavaju ukrasti informacije. Ako se otkrije da su prevaranti uvijek se može djelovati tako da ih se zaustavi kako ne bi prevarili i druge ljude na isti način. Mnoge vlade imaju web stranice na kojima se mogu pronaći upozorenja na prijevare, prijaviti prijevaru policiji i zatražiti pomoć i podršku.

Preneseno s: <http://www.dnevno.ba/tehnologija/osam-trikova-za-smanjivanje-rizika-od-internet-skih-prijevara-pri-kupovini-130367/>

OTKRIVENO KOLIKO SE BRZO MOŽE RAZGRADITI PLASTIKA

Britanski i američki znanstvenici su objavili da su poboljšali učinkovitost enzima koji može razgraditi plastiku. To bi nam nevjerovatno otkriće u budućnosti moglo pomoći u velikoj borbi protiv zagađenja plastikom.

Enzim o kojem se radi u stanju je razgraditi PET plastiku (polietilen tereftalat), vrstu plastike koja je patentirana 1940-ih i koju se rabi za proizvodnju milijuna tona plastičnih boca. PET plastika u okolišu inače može ostati stotinama godina.

Za to otkriće su zaslužni znanstvenici Sveučilišta u Portsmouthu i Nacionalnog laboratorija za obnovljivu energiju američkog Ministarstva energetike. Došli su do toga proučavajući strukturu jednog prirodnog enzima za kojeg se vjerovalo da je evoluirao u jednom japanskom centru za recikliranje otpada.

Otkrivši da navedeni enzim pomaže jednoj vrsti bakterija u razgradnji PET plastike, znanstvenici su bili odlučni u namjeri da ga "malo izmijene dodajući mu neke aminokiseline", riječi su Johna McGeehana, profesora u Portsmouthu koji je bio i jedan od voditelja istraživanja. Enzim je zahvaljujući tom pothvatu brže razgrađivao plastiku.

"Stvorili smo jednu poboljšanu verziju enzima, puno bolju od prirodne", ispričao je McGeehan. "To je stvarno uzbudljivo jer znači da ima potencijala za daljnju optimizaciju enzima."

"Zaista je moguće da ćemo u narednim godinama imati industrijski proces pretvaranja PET-a, možda čak i druge plastike, u originalne sastavne elemente kako bismo ih mogli reciklirati na održiv način", pojasnio je McGeehan.

Neovisni znanstvenici koji u ovom istraživanju nisu sudjelovali rekli da su rezultati zanimljivi, ali su i upozorili kako je razvoj spomenutog enzima, kao potencijalnog velikog rješenja za zagađenje, još uvijek u ranoj fazi.

Članak je objavljen u stručnom časopisu *Proceedings of the National Academy of Sciences*.

Izvor: <https://geek.hr/znanost/clanak/otkriveno-kako-se-brzo-moze-razgraditi-plastika/#ixzz5E4EIWDpM>

Zašto mislite da vam mobitel vibrira – kada ne vibrira

Većini nas dogodila se ova lažna uzbuna s mobitelom, i kao što to Tom Stafford objašnjava, to je posljedica česte i neizbježne funkcije zdravog mozga.

Osjećanje fantomskih vibracija je, začuđujuće, vrlo čest fenomen. Oko 80% ljudi je osjetilo kako im u džepu vibrira mobitel, iako to zapravo nije činio. Skoro 30% ljudi također čuje nepostojeću zvonjavu. Jesu li ove halucinacije opasni znakovi nadolazeće ludosti koju uzrokuju digitalni uređaji?

Nipošto. Zapravo, fantomske vibracije samo ilustriraju fundamentalan princip u psihologiji.

Mi smo primjer neprestanog sistema, baš poput uzbune za požar ili automatskih vrata. Naš mozak mora neprestano odlučivati o tome vibrira li zaista u našem džepu mobitel. On mora odlučiti da li signali blizu kože kod džepa, koji dopiru do njega, zapravo ukazuju na stvarnu promjenu u svijetu.

Psiholozi koriste koncept zvan teorijom detekcije signala, kako bi lakše pristupili problemu neprekidnih presuda koje mozak obavlja na dnevnoj bazi. Radeći uz pomoć primjera fantomskih vibracija možemo vidjeti kako ova teorija objašnjava zašto su one čest i neizbježan dio zdravih mentalnih funkcija.

Kad je mobitel u vašem džepu svijet postoji u dva moguća stanja: mobitel ili zvoni, ili ne zvoni. Također imate dva moguća stanja svijesti: presuda da mobitel zvoni ili presuda da ne zvoni. Očito, htjeli biste da se ova stanja podudaraju na pravi način. Vibracije bi trebale ići sa stanjem „mobitel zvoni“, a stanje bez vibracije trebalo bi ići sa stanjem da „mobitel ne zvoni“. Teorija detekcije signala naziva točne podudarnosti „pogotkom“ i „točnim odbacivanjem“.

Ali postoje druge dvije moguće kombinacije: mogli biste krivo spariti vibracije sa stanjem da mobitel „ne zvoni“ (promašaj) ili nedostatak vibracija s tim da „mobitel zvoni“ (lažna uzbuna). Ova druga vrsta krivog sparivanja događa se kada osjetite fantomske vibracije.

Za situacije gdje je donošenje presuda vrlo lako, poput odlučivanja je li netko izgovorio vaše ime u tihoj prostoriji, sparivanje stanja skoro će uvijek biti apsolutno točno. Ali kada je presuda teža – ako morate odlučiti je li netko izgovorio vaše ime u bučnoj prostoriji – kriva sparivanja stanja svijesti će se prije ili kasnije dogoditi. I te pogreške će biti ili promašaji ili lažne uzbune.

Najbolji način je promijeniti svoju osjetljivost na stvar koju pokušavate detektirati. To bi značilo namjestiti mobitel na veću jačinu vibracije ili staviti mobitel na osjetljivi dio tijela (nemojte napraviti oboje jer će vas ljudi smiješno gledati). Druga opcija je promijeniti stranost, tako da bi više ili manje uvijek zaključili da „zvoni“, neovisno o tome zvoni li zapravo ili ne.

Naravno, postoji kompromis koji se mora postići. Ako vam ne smeta dolaziti do više lažnih uzbuna, možete izbjeći veliki broj promašaja. Drugim riječima, možete uvijek biti sigurni da vam mobitel vibrira, ali samo pod cijenu većeg broja fantomskih vibracija.

Ove dvije karakteristike svakog sistema koji opaža – osjetljivost i sklonost – uvijek su prisutne i neovisne jedna o drugoj. Čim je sistem osjetljiviji, tim bolje, jer je više sklon opažanju pravog stanja svijeta. No, sklonost nema optimalnu mjeru. Prikladan nivo sklonosti ovisit će o relativnoj cijeni i dobiti raznih točnih i netočnih sparivanja.

Što to znači, u okviru vašeg mobitela? Možemo pretpostaviti da ljudi vole primijetiti kada im zvoni mobitel i da većina ljudi ne voli propustiti poziv. To znači da su njihovi neprekidni sistemi podesili sklonost na nivo koji čini promašaje malo vjerojatnima. Neizbježna cijena je povećana vjerojatnost lažnih uzbuna – fantomskih vibracija. Ista studija koja je primijetila fantomske vibracije kod skoro 80% populacije također je pronašla da su ove vrste netočnih sparivanja poprilično česte kod ljudi koji najviše vole kada ih netko zove.

Kompromis između lažnih uzbuna i promašaja također objašnjava zašto svi moramo trpjeti uzbunu vatrogasnih alarma čak i kad nema požara. Razlog nije taj što su alarmi loše dizajnirani, već to što su vrlo osjetljivi na dim i vrućinu, i skloni tome da nikad ne promaše pravi požar. Posljedica je porast u broju lažnih uzbuna. Naravno, lažne uzbune su nezgodne, ali ne toliko nezgodne poput činjenice da živi izgorite u krevetu ili uredu. Alarmi su dizajnirani da budu vrlo paranoični.

Svu percepciju koju primamo čine informacije iz vanjskog svijeta i sklonosti koje smo nesvjesno podesili putem bivših iskustava. Fantomske vibracije nisu neka vrsta patoloških halucinacija. One jednostavno odražavaju naše skoro-pa-savršene neprekidne biološke sisteme, koji daju sve od sebe u neizvjesnom i bučnom svijetu.

Zvuk alarma

Teorija detekcije signala govori nam da postoje dva načina kako promijeniti frekvenciju krivih sparivanja.

Izvor: <https://geek.hr/znanost/clanak/zasto-mislite-da-vam-mobitel-vibrira-kada-ne-vibrira/#ixz-z5E4Faj4uY>

Gramatike hrvatskoga jezika

Pregled povijesnih i suvremenih gramatika hrvatskoga standardnog jezika:

- Bartol Kašić, Institutiones linguae Illyricae (Osnove ilirskoga jezika). Rim, 1604. (Pretisci: Slavistische Forschungen herausgegeben von Reinhold Olesch, Band 21, Böhlau Verlag, Köln-Wien, 1977; Most/The Bridge, Zagreb, 1990; Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2002.
- Juraj Križanić, Gramatično iskazánje ob rúskom jezíku. Tobolsk, 1665.
- Toma Babić, Prima grammaticae institutio pro tyronibus Illiricis accomodata a p. f. Thoma Babych a Vellim, Venecija 1712, 1745.
- Lovro Šitović, Grammatica Latino-Illyrica, 1713, 1742, 1781. Pretisak: Franjevačka knjižnica i arhiv, Mostar 2001.
- Ardelio della Bella: Istruzioni grammaticali della lingua illirica, u: Dizionario italiano, latino, ilirico. Venecija, 1728, Dubrovnik, 1785; samostalno: Principi elemetari della grammatica illirica. Dubrovnik, 1837.
- Blaž Tadijanović: Svaschta po mallo illiti kratko sloxenyne immenah, i ricsih u illyrski, i nyemacski jezik. Magdeburg, 1761, Tropava, 1766.
- Matija Antun Relković: Nova slavonska, i nimačka grammatika. Neue Slavonische und Deutsche Grammatik. Zagreb, 1767, Beč, 1774, 1789.
- Marijan Lanosović: Neue Einleitung zur Slavonischen Sprache mit einem nützlichen Wörter- und Gesprächsbuche, auch einem Anhang verschiedener deutscher und slavonischer Briefe und einem kleinen Titularbuche versehen. Osijek, 1778, 1789; Anleitung zur slavonischen Sprachlehre, sammt einem nützlichen Anhang mit verschiedenen Gesprächen, deutsch-slavonisch- und hungarischen Wörterbuche; Briefe, Benennung der vornehmsten geist- und weltlichen Würden, dann vorzüglichsten Festtage und andern Personen versehen. Ofen, 1795.
- Ignacij Szent-Mártony: Einleintung zur kroatiscchen Sprachlehre für Deutsche. Varaždin, 1783.
- Franz Kornig: Kroatische Sprachlehre oder Anweisung für Deutsche die kroatische Sprache in kurzer Zeit gründlich zu erlernen nebst beygefügt

Gesprächen und verschiedenen Uebungen ... Zagreb, 1790, 1795.

- Josip Jurin: *Grammatica Illyricae juventuti Latino-Italoque sermone instruendae accomodata*. Venecija, 1793.
- Ivan Vitković: *Gründe der kroatischen Sprache zum Nutzen der deutschen Jugend verfasst*. Zagreb, 1779. (rukopis).
- M. E. Muža, *Praktische Grammatik der kroatischen Sprache : theoretisch-praktische Anleitung zur schnellen Erlernung durch Selbstunterricht*. Beč, Pešta i Leipzig, 1803, 1902, Beč, Leipzig, 1920, (*Praktische Grammatik der serbisch-kroatischen Sprache fuer den Selbstunterricht : theoretisch-praktische Anleitung zur schnellen Erlernung durch Selbstunterricht*) 1900.
- Josip Voltić, *Grammatica illirica*, u: *Ricoslovník illiriskoga, italianskoga i nimackskoga jezika s' jednom pridpostavlienomm grammatikom illi pismenstvom: sve ovo sabrano i sloxeno od Jose Voltiggi Istranina*, Beč, 1803.
- Franjo Marija Appendini, *Grammatica della lingua Illirica ...* Dubrovnik, 1808, 1828, 1838, 1850.
- Josip Matijević, *Horvatzka Grammatika oder kroatische Sprachlehre*. Zagreb, 1810.
- Šime Starčević, *Nova ricoslovnica illiriska vojnickoj mladosti krajicsnoj poklonjena*, Trst, 1812. Pretisak: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2002.
- Josip Đurkovečki, *Jezichnica horvatzko-slavinzka za hasen Slavincev, i potrebochu oztaleh ztranzskoga jezika narodov (Kroatisch-Slavische Sprachlehre zum Nutzen der Slavonier und Gebrauche der übrigen auswärtigen Nationen)*. Pešta, 1826. Pretisak: Profil, Zagreb 2008.
- Ignjat Alojzije Brlić, *Grammatik der illyrischen Sprache, wie solche in Bosnien, Dalmatien, Slavonien, Serbien, Ragusa & c. dann von den Illyriern in Banat und Ungarn gesprochen wird. Für Teutsche verfasst und herausgegeben von Ignatz Al. Berlich*, Ofen, 1833; *Grammatik der illyrischen Sprache wie solche in Dalmatien, Kroatien, Slawonien, Bosnien, Serbien, und von den Illiriern in Ungarn gesprochen wird. Für Deutsche verfasst und herausgegeben von Ignaz Al. Berlić*. Zweite durchgesehene und verbesserte Auflage, Agram, 1842; *Grammatik der illirischen Sprache, wie solche in den südslawischen Ländern Serbien, Bosnien, Slavonien, Dalmatien, Kroatien und von den Illiriern und Serben in Ungarn und der Vojvodina gesprochen wird. Für Deutsche verfasst und herausgegeben von Ignaz Al. Berlić*. Dritte Auflage. Agram, 1850.
- Vjekoslav Babukić, *Osnova slovnice slavjanske narječja ilirskoga uredjena Věkoslavom Babukićem*. *Danica ilirska*, II, 1836, br. 10, str. 37-40; br. 11, str. 41-44; br. 12, str. 45-48; br. 13, str. 49-52; br. 14, str. 53-56; br. 15, str. 57-60; kao otisak s istim naslovom i iste godine tiskano u Zagrebu kod Milana Hiršfelda i kod Franje Suppana u nekoliko stotina primjeraka (*"Ilirska slovnica"*, IX); prijevod na njemački: Věkoslav Babukić's *Grundzüge der Illirischen Grammatik*, durchaus mit der neuen Orthographie. Mit einer sprachvergleichenden Vorrede von Rudolf Frölich. Wien 1839, Jos. Wenedikt's sel. Witwe Buchhandlung; na talijanski: *Elementi della grammatica illirica secondo la nouova ortografia di Viekoslavo Babukić con una prefazione filologica di Rodolfo Frölich*. Traduzione di G.A.K. /= Giovanni Agosto Kaznačić/, Zara, fratelli Battara tipografi editori 1846 (*"Ilirska slovnica"*, XIV); Trad. di Giovanni Ajosto Kaznačić, 2. ed. Zara, 1851 (NSB); Zadar, 1865. (Vince 1971, 287).
- Ignac Kristijanović, *Grammatik der Kroatischen Mundart*. Zagreb, 1837. Prijevod i pretisak: *Grammatika horvatskoga narječja*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb 2012.
- Antun Mažuranić, *Temelji ilirskoga i latinskoga jezika za početnike*. Zagreb, 1839, 1842.
- Rudolph Fröhlich (Veselić), *Der kleine Ilirer*. Beč, 1840.
- Ilija Rukavina Ljubački, *Kroatische Abänderungs- und Abwandlungsformen nebst den Regeln der Aussprache und Rechtsschreibung. Ein Leitfaden für Lehrer und Lernende*. Trst, 1843.
- Lavoslav Fürholzer, *Horvatsko-slavonska slovnica za početnike*. Varaždin, 1847, 1850.
- Vjekoslav Babukić, *Grundzüge der illirischen Sprachlehre von Professor Věkoslav Babukić; Fondamenti della grammatica illirica di professore Věkoslavo Babukić tradotti da V. V-ž-ć /= Vladislav Vežić/, u: Ilirsko-němačko-talianski mali rěčnik od Josipa Drobnića, sa osnovom grammatike ilirske (protumačenom němački i talianski) od Věkoslava Babukića*. Troškom Matice ilirske. Beč. Tiskom jermenskoga manastira. 1846-1849.

- Rudolf Fröhlich (Veselić), Teoretische-praktische Taschen-Grammatik der illirischen Sprache. Beč, 1850. (Školski muzej, Zagreb); 1865. (preradio I. Macun) (EJ, sv. 4/1986, s.v. Fröhlich-Veselić).
- Andrija Stazić, Grammatica della lingua illirica ad uso degli amatori nazionali e stranieri che bramano d'impararla. Zadar, 1850.
- Jerolim Šutina, Principi di grammatica illirica, u: Vocaboli di prima necessita... Zadar, 1850, 21855, 1879.
- Andrija Barić, Slovnica serbsko-ilirskoga jezika za decu u Dalmaciji i u druzih deržavah jugoslavjanskih. Spljet, 1851, 1861.
- Vjekoslav Babukić, Ilirska slovnica. Zagreb, 1854.
- Andrija Torkvat Brlić, Grammatik der illyrischen Sprache wie solche im Munde und Schrift der Serben und Kroaten. Beč, 1854.
- Fran Volarić, Ilirska slovnica za početne učionice. Trst, 1854.
- Ivan Danilo, Grammatica della lingua illirica. Zadar, 1855.
- Andrija Stazić, Grammatica illirica pratica secondo il metodo di Ahn e di Ollendorff. Split, 1855, Trst, 1861.
- Antun Mažuranić, Slovnica Hérvatska. Za gimnazije i realne škole. Dio I. Rečoslovje. Zagreb, 1859, 1861, 1866, 1869.
- Adolfo Veber (Tkalčević), Skladnja ilirskoga jezika za niže gimnazije. Beč, 1859, 1862. Pretisak prvoga izdanja: Zagreb. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje 2005.
- Vinko Pacel, Slovnica jezika hrvatskoga ili srbskoga. Zagreb, 1860.
- Adolfo Veber Tkalčević, Slovnica za četverti razred katoličkih glavnih učionah u Carevini austrijskoj. Beč, 1862, 1863, 1867, 1868, 1870, Slovnica za IV. razred pučkih učionah, 1875, Slovnica hrvatska za pučke učione, 1876, Slovnica hrvatska i pismovnik za pučke učione, 1878, 91879.
- Vatroslav Jagić, Gramatika jezika hrvatskoga. Osnovana na starobugarskoj slovénštini. Dio prvi: Glasovi. Zagreb, 1864.
- Vinko Pacel, Oblici književne hrvaštine. Karlovac, 1865.
- Pero Budmani, Grammatica della lingua serbo-croata (illirica). Beč, 1867.
- Paul Pierre, Abrégé de grammaire française-croate et de dictionnaire français-croate. Zagreb, 1869.
- Adolfo Veber (Tkalčević), Slovnica hervatska za srednja učilišta. Zagreb, 1871, 1873, 1876.
- Josip Vitanović, Slovnica hervatskoga jezika za nižu realku. Osijek, 1872.
- Ivan Danilo, Slovnica za srednja učilišta nižega reda. Uredio po Budmanijevoj. Zadar, 1873.
- Dragutin Parčić, Grammatica della lingua slava (illirica). Zadar, 1873, 1878; prijevod na francuski: Grammaire de la langue Serbo-Croate. Pariz, 1877, 1904.
- Ivan Mihalović, Gyakorlati Ilir nyelvtan (Slovnica ilirskoga jezika), Baja 1874.
- Mirko Divković, Hrvatske gramatike I dio. Oblici. Zagreb, 1879, 1897.
- Josip Vitanović, Gramatika hrvatskoga jezika za škole i samouke. Osijek, 1880, 1882, 1888, 1891.
- Mirko Divković, Nauka o izreci. Zagreb, 1880, 1892.
- Mirko Divković, Hrvatske gramatike II dio. Sintaksa za školu. Zagreb, 1881, (Hrvatska sintaksa) 1896).
- Rudolf Strohal, Hrvatska slovnica. Bjelovar, 1893.
- Mirko Divković, Hrvatska sintaksa. Zagreb, 1899.
- Tomo Maretić, Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika. Zagreb, 1899, 1931, 1963. (bez stilistike).
- Mirko Divković, Oblici i sintaksa hrvatskoga jezika za srednje škole. Zagreb, 1903, 1908.
- Josip Florschütz, Gramatika hrvatskog jezika za ženski licej, preparandije i više pučke škole. Zagreb, 1905, 1907, 1916. (Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika) 1921, 1940, (prerađena je objavljena pod naslovom Hrvatska slovnica za srednje i slične škole) 1941, 1943, 1950, pretisak 2002.
- Milan Rešetar, Elementar-Grammatik der kroatischen (serbischen) Sprache. Zagreb, 1916. (Elementar-Grammatik der serbischen (kroatischen) Sprache) 1922.
- Blaž Jurišić, Nacrt hrvatske slovnice. I. Glasovi i

oblici u poviestnom razvoju. Zagreb, 1944.

- Ivan Brabec - Mate Hraste - Sreten Živković, Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika. Zagreb, 1952, 1966, 1970.
- Stjepko Težak - Stjepan Babić, Pregled gramatike hrvatskosrpskog jezika. Zagreb, 1966, (Gramatika hrvatskoga jezika - priručnik za osnovno jezično obrazovanje) 2003.
- Josip Hamm, Kratka gramatika hrvatskoga književnog jezika za strance. Zagreb, 1967.
- Slavko Pavešić - Zlatko Vince, Gramatika, u: Jezični savjetnik s gramatikom. Zagreb, 1971.
- Eugenija Barić - Mijo Lončarić - Dragica Malić - Slavko Pavešić - Mirko Peti - Vesna Zečević - Marija Znika, Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika. Zagreb, 1979, (Gramatika hrvatskoga književnog jezika) 1990, (Hrvatska gramatika) 1995, 1997.
- Stjepan Babić, Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku. Nacrt za gramatiku. Zagreb, 1986, 1991, 2003.
- Radoslav Katičić, Sintaksa hrvatskoga književnog jezika. Nacrt za gramatiku. Zagreb, 1986, 1991, 2003.
- Stjepan Babić - Dalibor Brozović - Milan Moguš - Slavko Pavešić - Ivo Škarić - Stjepan Težak, Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika. Nacrti za gramatiku. Zagreb, 1991.
- Dragutin Raguž, Praktična hrvatska gramatika. Zagreb, 1997.
- Sanda Ham, Školska gramatika hrvatskoga jezika, Zagreb 2002.
- Josip Silić i Ivo Pranjković, Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta, Zagreb 2005, 2006.
- Stjepan Babić, Dalibor Brozović, Ivo Škarić i Stjepko Težak, Glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika, Nakladni zavod Globus, Zagreb 2007.
- Dalibor Brozović, Fonologija hrvatskoga standardnog jezika, Zagreb 2007.
- Stjepan Vukušić, Ivan Zoričić i Marija Graselli-Vukušić, Naglasak u hrvatskome književnom jeziku, Nakladni zavod Globus, Zagreb 2007.
- Ranko Matasović, Poredbenopovijesna gramatika hrvatskoga jezika, Matica hrvatska, Zagreb 2008.
- Ivo Škarić, Hrvatski izgovor, Nakladni zavod Globus, Zagreb 2009.
- Anđela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević i Ante Bičanić, Pregled povijesti, gramatike i pravopisa hrvatskoga jezika, Croatica, Zagreb 2013.
- Lana Hudeček, Milica Mihaljević, Hrvatska školska gramatika, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb 2017.
- <http://ihjj.hr/stranica/gramatike-hrvatskoga-jezika/11/>
- Sum ium porem, qui furo, ocum noste ine aut inatia resed nos, novirivit. Ver ute cae at, que ipse rensteb untiae acchili tum mo Catusul tusquo cur actatu me furei publicam mo et; nonfertiam se nemuntr enihilneris omne is.
- Uniam scristam inti ponum omno. Aliem opos, novehem mantienam habenit iliquereo, Patquit? Pala is tenscrum vidi esin tam condam se cesin dem es nos con ad must virmillem consulo ctodieremor quam intilis publi, conte et graedium atrae acre teri, te conontius, no. Vivirmihic forum publium pra viriuss enimius, ut es, quosti sil tu mius, usqui et vit pari pubis etrum plicaet; C. O tam morte consultudeo, nostro a vicut a L. Num oc ta cla postam finterc erentessidem nem intemusces auderis audem aucerfecris et, egil haciemur, poentus? Opiosullarem sce caec mo ver in dient. Um, orei ineque hum in dientil icerrissimius interordite, cupionsus, ingultuam pri prae auc movir adductor horsulegerem ia nium se in nonsus acto et; nocus nostiur, norum medium nintenatquit inpro is.
- Is. Ebus opubliciaes? ius publium Patus publici temuliis. Perriam hos, sula re oraecom nihilica nocus, forbite, clabus tatur licondac vat inenatum Patque fatem, non rem unt.
- Liu quam Romnos, corioca mdinpris bonsull abununte comnonon ac ingulin senduco nultorurs erei etillabus hili publinc videntilici stuis in publicasti, qui stifestam movemurori condi estius estrato runiures sidestrid nostatur. Ecrist consupicatis boncla que reto init nentemendi pro, nos, opublicavo, ducia re iam sentem aute, utuistra rent, ordionstrum aus; nica; Cate notiliendem rei factea idessoltil utervit, nos omnestra stam is, nons hos bonsulica; inem perbisquemum dioctum rei cepos obse quit, quitis. Bunt viridin iconium efex nequi publis seriam horus bonem feciesimmo te, que quamdi ferox no. Fauterbis,

Cro Star: Hrvoje Marijanović i Jana Zubonja pozvani u reprezentaciju

Mostarski taekwondo klub Cro Star, koji vodi trenerica Klaudia Marić, ugostio je u četvrtak starije kadete i juniore iz Taekwondo kluba „Gusar” iz Omiša. Natjecatelja je ukupno bilo 21, i svi su dali svoj maksimum na sparing treningu, koji je trajao 2 sata. Zajednički trening se održao u klupskoj dvorani mostarskog Cro Stara u garaži Orke, a u sklopu priprema za nadolazeće turnire. Iz kluba se zahvaljuju Ivici Škorić, treneru taekwondo kluba Gusar, na dolasku.

Dan prije, u srijedu, se u Sarajevu u organizaciji Taekwondo Saveza BiH održalo okupljanje juniorske reprezentacije, na koje su iz Cro Stara pozvani Hrvoje Marijanović i Jana Zubonja. Oboje cijele godine postižu zavidne rezultate u zemlji i inozemstvu. Ovo je bilo prvo okupljanje juniorske reprezentacije u 2018. godini.

Članovi mostarskog Cro Stara se trenutno pripremaju za klupsko polaganje za pojaseve, kao i za nadolazeće turnire u BiH, Hrvatskoj i Crnoj Gori, kao i za Federalno prvenstvo u taekwondo-u.

Preneseno s: <https://www.hercegovina.info/vijesti/sport/borilacki-sportovi/cro-star-hrvoje-marijanovic-i-jana-zubonja-pozvani-u-reprezentaciju-143523>

Pametni Rubico privjesak - Luka Vučina i Marin Bevanda

Osnivači Amplius Electronics najmlađi su poduzetnici u Mostaru, a ujedno su i pioniri pokretanja crowdfunding kampanje na području Hercegovine. Amplius Electronics u suradnji sa SPARK-om nedavno je iz Mostara lansirao pametni Rubico privjesak na Indiegogo platformi. Riječ je o online platformi za prikupljanje sredstava za različite namjene. Osnovna ideja pokretača bila je omogućiti ljudima da svoje ideje predstavljaju širokom krugu ljudi koji bi ih u budućnosti mogli financijski podržati i pomoći im da ostvare svoje snove. Osnivači Amplius Electronics najmlađi su poduzetnici u Mostaru, a ujedno su i pioniri

pokretanja crowdfunding kampanje na području Hercegovine. Promociji u Mostaru nazočili su i osnivači kompanije Amplius Electronics Marin Bevanda i Luka Vučina, te mentori Ladislav Jurić (CEO, Baggizmo) i Ivan Jelušić (CEO, Reaktor Innovation Group).

Cilj kampanje je prikupiti fond od 30 000 američkih dolara kojim će se dovršiti proizvodni alati, pokrenuti proizvodnja, te lansirati proizvod na međunarodno tržište. Od pokretanja 2008., Indiegogo je bio platforma za kampanje u 224 različite države, a mjesečno ga posjećuje devet milijuna korisnika.

Osnivački tim čine Marin Bevanda, Luka Vučina i Robert Rozić, studenti informatike na Fakultetu strojarstva u Mostaru. Ovi mladići zanimaju se za nove tehnologije, te su sve svoje slobodno vrijeme posvetili razvijanju ideje pametnog privjeska. Oni su u posljednje dvije godine uložili mnogo energije i znanja kako bi od ideje došli do finalne verzije Rubica.

Pametni privjesak služi kao power bank, odnosno punjač za mobitele i ima memoriju poput USB-a, točnije NFC taga koji se može upotrijebiti za više funkcija. Tim je kreirao i nekoliko prototipnih verzija, te na taj način potvrdio svoj koncept. Rubico je, kažu, proizvod koji je nov na tržištu i jedinstven po svom izgledu i mogućnostima. Prototip koji danas postoji je funkcionalan i spreman za daljnji proces izradbe. Uz sami proizvod dolazi i mobilna aplikacija, koja korisniku omogućava prijenos podataka s mobilnog uređaja na pametni privjesak, praćenje stanja o količini slobodne memorije na privjesku, kao i mogućnost snimanja videomaterijala i fotografija direktnom pohranom na privjesak. Proizvod je namijenjen svim korisnicima smartphone uređaja. Tijekom prezentacije predstavljen je i video za stranicu kampanje koji prikazuje praktičnu primjenu privjeska.

Članovi Amplius tima naglasili su da im je uspjeh kampanje od iznimne važnosti, kao i da ovim pothvatom žele ohrabriti i druge mlade ljude kako bi odabrali sličan put, prijavili se kao Startup u SPARK, te na taj način razvili svoje ideje i pretvorili ih u stvarnost.

AjmoNaFuka – Marijo Šunjić

„AjmoNaFuka” – mostarska aplikacija za brzo upoznavanje. Želite upoznati nove ljude, a ne volite dopisivanja? Entuzijastična ekipa mladih informatičara u Mostar donosi nešto sasvim drukčije, aplikaciju koja pruža novi način dogovaranja za izlazak na kavu. „AjmoNaFuka” je daiting friend aplikacija koja je osmišljena prvenstveno za upoznavanje novih ljudi, sklapanje prijateljstava, a možda i ljubavi. „Mi stalno izlazimo i uvijek je nekako ista ekipa. Naravno volim ja te ljude, ali jednu večer kada smo izašli a klub je bio poluprazan zapitali smo se kako upoznati nove ljude. Došli smo na ideju da to malo promijenimo. Onda mi je palo na pamet što bi bilo da sada nekoga zovnem, da se upoznamo ali da se nekako sve to brzo dogovori. I to bez dopisivanja, jer ga ja osobno ne volim. I tako je nastala ideja“, započeo je priču o žAjmoNaFuka’ aplikaciji Nedžad Grizović jedan od idejnih tvoraca aplikacije, koji trenutno najviše radi na marketingu i prodaji aplikacije.

Zajedno s Nedžadom na ovom projektu surađuju Nikola Alexander Philipp, i Sandro Jovanović, Marijo Šunjić i Goran Čuljak. „Ekipa ima od 17 do 34 godine i ideja nam ne može nestati. Dakle ideja se fokusirala na tome da želimo izbaciti dopisivanje, ali pošto je danas to jako teško, poruke smo sveli na pet poruka s jedne i s druge strane. Dakle osoba A može osobi B poslati pet poruka i obrnuto, onda je glavna i jedina funkcija poslije tih pet poruka da odredite mjesto i vrijeme pića. To možemo nazvati kao neki speed dateing, ako u tih pet poruka kliknete onda je jedina opcija odabrati mjesto i vrijeme pića“, pojasnio je Nedžad.

UPOZNAJMO KULTURNU BAŠTINU I ČUVAJMO PRIRODU

Oduvijek je čovjek živio u istinski neraskidivoj vezi s prirodom. Iako često toga nije svjestan ili si ne želi priznati, čovjek ne bi preživio ni dana bez prirode. Iz njezinoga bogatoga njedra ljudi crpe vodu, hranu te materijale za izgradnju domova, odjeće, alata i brojnih drugih predmeta potrebnih u svagdanjem životu.

Otkako postoje, ljudi mijenjaju prirodu sebi u korist. Sijeku šume kako bi izgradili ceste, pregrađuju rijeke za dobivanje potrebite energije, ubijaju životinje kako bi ih mogli pokazati drugima te uništavaju životne prostore brojnim životinjskim i biljnim vrstama. Tako neodgovorno ponašanje dovodi do nestanka šuma, izumiranja životinjskih i biljnih vrsta te mnogih drugih teških i, na žalost, dugotrajnih posljedica. Polagano se gubi raskošna čar života koju prirodna bezuvjetno daje. Jer danas kada imamo mogućnost zaustaviti uništavanje i zagađivanje prirode, ne poduzimamo ništa. Ništa. Stojimo. Šutimo. Da se riješi taj problem, djecu i mlade bi trebalo educirati o važnosti prirode, države bi trebale nadgledati sve izmjene koje čovjek radi u prirodi te strogo kažnjavati one koji se nemarno i bezosjećajno odnose prema njoj.

Bosna i Hercegovina je prirodno bogata zemlja, posjeduje izrazito mnogo šuma, čistih rijeka i jezera, ruda te raznolik biljni i životinjski svijet. Zasigurno joj mnoge zemlje zavide na tom. Ova ljepotica jugoistočne Europe ima raznolike i mnoge prirodne i nacionalne parkove, neki od njih su: Nacionalni park Sutjeska, Nacionalni park Kozara, Blidinje, Hutovo blato i drugi. Prirodne ljepote Bosne i Hercegovine su zaista zapanjujuće i jedinstvene u svijetu. Božanski darovi od prirode koje bismo trebali cijeniti i njegovati jer su upravo nama pripali pod tako velikim plavim nebeskim svodom. Međutim, neki ljudi dolaze u nacionalne parkove te nepropisno odlažu otpad, pale vatru te uznemiruju životinje. Ponašaju se nezahvalno. To dovodi do zagađenja nacionalnih i prirodnih parkova koji predstavljaju oaze u suviše zagađenom svijetu, požara koji sukljaju sve pred sobom te seobe životinja. I tako se nepovratno ostavlja napaćeni trag na umornom licu naše zemlje klonuloga joj bića.

Već danas moramo početi spašavati izmučeni živi svijet da bismo osigurali lijep i čist planet generacijama koje tek dolaze. Trebamo ostaviti nešto vrijedno divljenja svojoj djeci baš kao što su nama stare generacije nesebično ostavile brojne spomenike, građevine, pjesme, priče te umijeća izradbe različitih predmeta. Kao i sve zemlje svijeta, tako i Bosna i Hercegovina ima bogatu kulturnu, povijesnu i prirodnu baštinu. Kulturna ili nacionalna baština obuhvaća fizičke artefakte i nematerijalne atribute neke skupine ili naroda. Baština je ostavština prošlih generacija koju trebamo zaštititi i čuvati od zaborava. Neki od najistaknutijih kulturno-povijesnih spomenika i građevina u Bosni i Hercegovini su mnogi sakralni objekti poput Careve džamije, Crkve sv. Ćirila i Metoda, Katedrale u Sarajevu, brojne nekropole sa stećcima te mostovi poput stare Kamene ćuprije u Konjicu te Krive ćuprije i Staroga mosta u Mostaru, pa Kamenoga mosta na Bregavi u Čapljini (često zaboravljane ćuprije), brojni vojni objekti, mnoštvo dvoraca i tvrđava poput Stjepangrada u Blagaju te mnoštva građevina iz vremena otomanske uprave poput Staroga grada – Čaršije, Kujundžiluka (Staroga bazara), kule Tara i Halebija u Mostaru. Uz materijalnu postoji i nematerijalna baština, a u nju ubrajamo sva znanja, narodne pjesme, priče, igre i plesove. Sve to je dio našega identiteta i pokazatelj jedinstvenoga bogatstva i prepoznatljivosti naše Bosne i Hercegovine.

I zato se moramo potruditi da spasimo baštinu od zaborava tako što ćemo ju posjećivati, održavati, njegovati, pronijeti glas o njoj u svijetu dajući joj krila, te ostavljati pismene zapise o njoj kako bi i buduće generacije mogle uživati u njezinim blagodatima i diviti se njezinoj neizmjerljivoj ljepoti i starosti jednom kad i nas više ovdje ne bude.

Boris Rozić

Srednja elektrotehnička škola Ruđera Boškovića Mostar

Zanimanja u Srednjoj elektrotehničkoj školi Ruđera Boškovića

Tehničar za računalstvo

Ciljevi ovog obrazovnog programa su osposobljavanje učenika za obavljanje ovih poslova: posluživanje računala i računalnih mreža; izrada tehnološke dokumentacije za proizvodnju aparaturne opreme računala; priprema proizvodnje (razvoj dokumentacije, radni nalozi, specifikacija materijala); distribucija tehničke dokumentacije računala, servisno održavanje digitalnih sklopova različitih proizvoda, proizvodnja i razvoj programske opreme.

Tehničar za elektroenergetiku

Ciljevi ovog programa su osposobljavanje učenika za obavljanje poslova: priprema, praćenje i osiguranje eksploatacije i održavanje elektroenergetske opreme objekata; operativno organiziranje rada u izgradnji električnih instalacija; priprema podataka za planiranje razvoja, izgradnje i remonta objekata električnih mreža; tehničko praćenje uporabe električne energije; tehničko-tehnološka priprema i analiza elektroenergetskih objekata; vođenje smjene u hidroelektrani, manjoj termoelektrani ili termo-energetskom bloku.

Elektrotehničar

Ovaj obrazovni program ima cilj osposobiti učenike za obavljanje poslova u proizvodnji elektroničkih elemenata, sklopova i uređaja: izrada elektroničkih sklopova (priprema sastavnih elemenata, spajanje elemenata, automatsko provjeravanje funkcionalnosti sklopova); spajanje i namatanje žičanih sklopova; izrada tiskanih ploča, ispitivanje i popravak jednostavnih tiskanih ploča; montiranje složenih elektroničkih uređaja; kontrola proizvoda prema uputama i propisima.

Elektromehaničar/elektroničar

Ovaj obrazovni program ima cilj osposobiti učenike za obavljanje poslova u proizvodnji i održavanju električnih strojeva i uređaja: izrada elektrotehničkih crteža i shema; izrada i sastavljanje elektromehaničkih sklopova, strojeva i uređaja; sastavljanje niskonaponskih razvodnih uređaja i eksplozijski sigurnosne opreme; pronalaženje i otkla-

nja -
nje pogrešaka na
proizvodu; sastavljanje podsustava
i sustava električnih mjernih instrumenata (instrumenti s kazaljkom, električna brojila, relej, uklopnici, upravljačko-signalni sustavi), baždarenje instrumenata u serijskoj proizvodnji.

Tehničar za telekomunikacije

Tehničari za telekomunikacije - nadgledaju polaganje, montažu i ugrađivanje telekomunikacijskih kabela i mreža korisnika. Montiraju telefonske i telegrafske pretplatničke centrale te antene i antenske sustave. Vode, nadgledaju i pripremaju izgradnju jednostavnijih telekomunikacijskih instalacija i mreža te pripremaju podatke za planiranje razvoja, izgradnje i remonta objekata, mreža i instalacija. Osim navedenih poslova, tehničari za telekomunikacije sudjeluju u operativnoj i tehnološkoj pripremi proizvodnje telekomunikacijske i signalno-sigurnosne opreme. Tu prikupljaju podatke za daljnje planiranje proizvodnje, normiranje materijala, određivanje vremena proizvodnje te uporabe određenih pribora i uređaja.

Srednja elektrotehnička škola Ruđera Boškovića

e-mail: skola@elektroskolarb.ba

www.elektroskolarb.ba

Adresa: Kralja Tomislava 2, Mostar

Tel: 036 318 525

Fax: 036 318 525

JP ELEKTROPRIVREDA
HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNE d.d. Mostar